

سوالات تشریحی درس دوم علوم و فنون ادبی (۳) پایه دوازدهم رشته علوم انسانی

طراح سوالات: علی علیزاده کلیبر دبیرستان مالک اشتر نجف

نمونه سوالات تشریحی درس دوم علوم و فنون ادبی (۳)

۱- بیت زیر را تقطیع هجایی کرده و پایه های آوایی آن را مشخص کنید. (۱)

دلَم سر به هامون رها می پسندد سرم بالش از صخره ها می پسندد

۲- بیت «شفای این دل بیمار جز لقای تو نیست طیب جان خرابم کسی ورای تو نیست» را تقطیع هجایی کنید و همسان یا ناهمسان بودن آن را مشخص کنید. (۱.۵)

۳- بیت زیر را تقطیع هجایی کنید و مرز پایه های هجایی آن را مشخص کرده سپس وزن هر یک را بنویسید. (۱.۵)

کشتی شکستگانیم، ای باد شرطه برخیز باشد که باز بینیم دیدار آشنا را

۴- آیا وزن مصراع «بخشا که به لب رسید جانم» با وزن مصراع «درماند پدر به کار او سخت» یکسان است؟ با تقطیع هجایی هر مصراع جواب خودتان را اثبات کنید. (۱)

۵- بیت زیر را پس از تقطیع هجایی، نشانه های هجای آن را به دو صورت برش بزنید و نام وزن هر کدام را بنویسید. (۱.۵)

همّت طلب از باطن پیران سحرخیز زیرا که یکی راز دو عالم طلبیدند

۶- نشانه های هجایی «U - U / - U / - - / U - -» به دو روش تقسیم بندی کنید و نام وزن هر کدام را بنویسید. (۱)

۷- بیت «بنمای رخ که باغ و گلستانم آرزوست بگشای لب که قند فراوانم آرزوست» را تقطیع و پایه های آن را مشخص کنید. (۱.۵)

۸- برای هر یک از وزن های زیر واژه مناسب و هم وزنی بنویسید. (۱.۷۵)

الف) U - U ب) U - - U ج) - -

۹- مصراع «باز این چه شورش است که در خلق عالم است؟» یکبار بدون حذف همزه و یکبار با حذف همزه تقطیع هجایی کنید و علامت هجاهای هر کدام را بنویسید. (۱)

۱۰- پایه های آوایی بیت «درد عشق کشیده ام که مپرس / زهر هجری چشیده ام که مپرس» را بنویسید. (۱)

پاسخنامه سوالات تشریحی درس دوم علوم و فنون (۳)

پایه های آوایی	دِ لَم سَر	بِ هَا مَوْنِ ا	رَ هَا مِی	پَ سَن دَد
	سَ رَم	سَ رَم	پَ سَن دَد	پَ سَن دَد

* ۱- نون ساکن بعد از مصوت بلند در یک هجا، به حساب نمی آید. ۲- اختیار شاعری حذف همزه (زبانی)

۲- ناهمسان است چون با توجه به تقطیع بیت پایه های آوایی نظم و چینش منظمی ندارند و تکراری نیست.

پایه های آوایی	شَ فای این ا	دِ لِ بی ما /	رِ جُز لِ قا	یِ تِ نی / ست ۲
	طَ بی بِ جا	نِ خَ را بَم	کَ سی وَ را	یِ تِ نی / ست ۲
وزن	مفاعِلن	فَعِلاتن	مفاعِلن	فَعِلن
نشانه های هجایی	- U - U	- - U U	- U - U	- U U

* ۱- نون ساکن بعد از مصوت بلند در یک هجا، به حساب نمی آید. ۲- هجای پایانی مصراع همیشه بلند است بدین ترتیب

هجای کوتاه (U) تبدیل به هجای بلند (-) شده و هجای کشیده (-U) تبدیل به هجای بلند (-) می شود.

۳-

پایه های آوایی	گش تی شِ	کَس تِ گا نیم *	یِ با دِ	شُر طِ بَر خیز
	با شَد کِ	با / ز بی نیم *	دی دا رِ	آ / ش نا را
وزن	مفعولُ	فاعلاتن	مفعولُ	فاعلاتن
نشانه های هجایی	- U - -	- U - U	- U - -	- U - U

* در وزن های همسان دولختی هجای پایانی هر نیم مصراع مانند هجای پایان مصراع بلند حساب می شود.

- وزن این بیت را به شکل «مستفعِلن فعولن مستفعِلن فعولن» هم می توان تقسیم بندی کرد.

۴- هم وزن هستند.

پایه های آوایی	بِخ	شا	کِ	بِ	بِ	ز	سی / دِ	جا	نم
	-	-	U	-	-	U	-	U	-
	دَر	ما /	ند	پِ	دَر	بِ	کا	رِ	او
									سَخ/ت

۵-

پایه های آوایی	هِم مَت طَ	لَ بَز با طِ	نِ پی را نِ	سَ حَر خیز
	زِی را کِ	یِ کی را زِ	دُ عا لَم طَ	لَ بی دند
وزن	مفعولُ	مفاعیلُ	مفاعیلُ	فَعولن
نشانه های هجایی	- U - -	- U - - U	- U - - U	- U - -

پایه های آوایی	هِم مَت طَ لَ	بَز با طِ نِ	پی را نِ سَ	حَر خیز
	زِی را کِ یِ	کی را زِ دُ	عا لَم طَ لَ	بی دند
وزن	مستفعِلُ	مستفعِلُ	مستفعِلُ	مستَف
نشانه های هجایی	- U U - -	- U U - -	- U U - -	- -

۶-

نشانه های هجایی	- U U - -	فاعلاتن	مستفعِلُ
وزن	مستفعِلُ	فاعلاتن	مستفعِلُ

نشانه های هجایی	U - -	- U - U	- - - U
وزن	مفعول	مفاعِلن	مفاعِلین

-۷

پایه های آوایی	بِن مَ اِ ی	رُحِ کِ با عِ	گُ لِسِ تا نَ	ما رِ زوست
	بِگِ شا / ی	لَبِ کِ قَنِ دِ	فَ را وا نَ	ما رِ زوست
وزن	مفعول	فاعلات	مفاعیل	فاعِلن
نشانه های هجایی	U - -	U - U -	U - - U	- U -

۸- الف) برادران (ب) فداکار (ج) باران

۹- الف) روش بدون حذف همزه

پایه های آوایی	با / ز	اِین	چِ	شو	رِش	اَس / ت	کِ	دَر	خَلِ	قِ	عا	لَم	اَسْت
	U -	-	U	-	-	U -	U	-	-	U	-	-	-

ب) روش حذف همزه

پایه های آوایی	با	زین*	چِ	شو	رِش	*شَس / ت	کِ	دَر	خَلِ	قِ	عا	لَ	مَسْت*
	-	-	U	-	-	U -	U	-	-	U	-	U	-

در هجاهای که اختیارات شاعری حذف همزه اتفاق افتاده، با علامت * مشخص شده است.

-۱۰

پایه های آوایی	دَر	دِ	عِشِ	قِ	کِ	شِ	دِ	اَم	کِ	مَ	پُرس
	زَه	رِ	هَیجِ	رِ	چِ	شِ	دِ	اَم	کِ	مَ	پُرس